

University of
Zurich^{UZH}

Zurich Open Repository and
Archive

University of Zurich
University Library
Strickhofstrasse 39
CH-8057 Zurich
www.zora.uzh.ch

Year: 2011

On the trail of the Serbian present active participle

Ulrich, Sonja

Abstract: ... () 19. ...
19. , ... :
19. , – –

Posted at the Zurich Open Repository and Archive, University of Zurich

ZORA URL: <https://doi.org/10.5167/uzh-49700>

Book Section

Accepted Version

Originally published at:

Ulrich, Sonja (2011). On the trail of the Serbian present active participle. In: Karl, K B; Krumbholz, G; Lazar, M. Beiträge der Europäischen slavistischen Linguistik (POLYSLAV). München, DE: Verlag Otto Sagner, 254-263.

ON THE TRAIL OF THE SERBIAN PRESENT ACTIVE PARTICIPLE*

Introduction

Participles in the Slavic languages are a very interesting topic and virtually predestined for research into language contact (cf. Giger 2008:125-152)¹. Against this background, the paper aims at describing the occurrence of the present active participle (PPsA)² in Serbian (and – for the purpose of comparison – in Croatian) texts of the 19th century and addresses the role of Russian or potential other languages as a model language.

Similarly to other Slavic languages, Serbian itself does not genuinely know for the present active participle, but got acquainted with it through Church Slavonic. The present³ converb, in contrast, is considered to be an indigenous feature of the Serbian language (cf. Суботић 1984:20). A characteristic of the Serbian language situation is the specific development of the literary language in the course of the 18-19th century: starting with the adoption of Russian Church Slavonic as the official written language amongst the Serbs in Southern Hungary and ending with the implementation of Vuk's codification based on the rural vernacular which marked a radical break with the hitherto existing literary tradition. To put it otherwise: Russian Church Slavonic changed from an archetype to an anti-model (cf. Младеновић 2008c:225). In between – and partly overlapping with those two stages – lies the Slavenoserbian period, bringing forth a new type of literary language which, in the tradition of the enlightenment, aimed at reducing the gap between the literary language and the vernacular (cf. Младеновић 2008a:182, Младеновић 2008b:193-197). There are no clear linguistic criteria of how Slavenoserbian is to be defined, because it was a non-standardised mixture of elements of several languages and varieties (Russian Church Slavonic, Serbian vernacular, Serbian Church Slavonic, secular Russian and loan words from other languages, especially from German).⁴ The begin of the Slavenoserbian period is usually set on the year of publication of Zaharija Orfelin's *Slavenosrpski magazin* 1768, whereas there exists no consensus about the exact date of the end of this period (cf. the differing dates or times spans in e.g. Kretschmer 1989:16, Neweklowsky 2010:166, Младеновић 2008c:213).

In the only comprehensive study of participles in Serbian, Subotić ascribes their use to Slavenoserbian writers: participles are considered to be a legacy from Russian. Furthermore, the use of the participle – as a means of expression of a more elaborate style – fits into the concept of a standard language with different functional styles as it was favoured by at least part of the Slavenoserbian authors (cf. Keipert 1998:242, Kirfel 2008:288, Neweklowsky 2010:157-158).

* The paper is part of the Swiss National Science Foundation project PP001-118892 „Das Russische als slavische ‚langue étalon‘ im 19. Jahrhundert“ (Russian as a slavic model language in the 19th century), guided by Prof. Markus Giger.

¹ Giger even entitles them „Exportschlag“ (export hit).

² Of the type: *невајућу – невајућа – невајуће*.

³ It has been questioned that a past converb existed in the vernacular (cf. Maretić 1899:230, Стевановић 1969:752), but this question will be discussed elsewhere.

⁴ Often it is difficult to assign those various elements unambiguously to one of the varieties (cf. Kretschmer 1989:25-27).

This interpretation seems quite plausible, but it narrows the view upon the use of participles in Serbian: Subotić for example only takes into consideration the time period until 1867 – that is, up to the year when the Serbian government finally officially implemented Karadžić's reformed Cyrillic script (1868).

После ње [godine 1867, SU] не би требало очекивати употребу партиципа (осим спорадичних случајева) управо и због књижевноисторијских прилика након тог периода и даље судбине и правца развоја нашег књижевног језика. (Суботић 1984:49)

It should be kept in mind though, that this year is not so much a turning point as it might seem at first glance, as the support for Vuk's language concept already started to grow significantly from the 40-ies on and by the early 60-ies it was already commonly used (cf. Ivić 1999:48)

With respect to this, I will describe the use of the PPsA – the by far most frequent participle (cf. Суботић 1984:20, 47) – in Serbian texts of the 19th century, considering their syntactic functions, as well as their occurrence in various types of texts. Special attention will be paid to the period after 1867, as it is not covered by Subotić. My remarks are based upon my database which contains 424 instances of the PPsA⁵. Those instances I have collected by searching through a wide range of texts of the 19th century, considering a time span of 1810 to 1905 and taking into account various text types and authors. For the purpose of comparison I included examples from Croatian texts (which are specially marked in the database). Furthermore, I will present some results of a comparison between Russian prose texts and their Serbian translation, in order to address the role of Russian as a model language. Prior to the outline of the results, I will discuss the normative view on the PPsA in present and in the 19th century.

1. The present active participle today

In contrast to Russian, in modern Serbian (and Croatian) the PPsA is not a productive word class anymore. This actually comes as no surprise, given the radicality of Vuk's language codification. As participles have never been an integral part of the vernacular, it seems to be a logical consequence that the present active participle got out of date.

In Serbian (and Croatian) the PPsA exists only as a 'frozen' form, as the present converb is morphologically identical with the nominative singular masculine of the PPsA⁶, e.g.:

Глаголски прилози, прошли и садашњи, *некадашњи су партиципи*, сада, како само њихово име каже, врше службу одређивања глагола. [...] Али, [...], у српскохрватском језику више нису партиципи, нити овај језик има те категорије речи. (Стевановић 1969:734) (Italics by SU)

Yet, there exist 'declinable converbs' of some verbs, as two of the examples cited by Stevanović demonstrate:

(1) Настави Клара *молећим* гласом. (А. Шеноа – Стевановић 1969:746)

(2) Да се намјери на духовника *болећа* и милостива. (С. М. Љубиша – ibd.)

As Stevanović explains, in these examples the converb has lost its verbal force, as it denotes a quality of the noun and not an action in process. Therefore, it is not a participle, but in fact a relational adjective.

However, somewhat in contrast to his own statement (cited above), Stevanović provides a couple of examples where the converb is nonetheless in use as a 'real' participle:

⁵ The database includes also other participles as well as converbs and contains a total amount of 1134 instances.

⁶ The same holds true for the pair 'past converb – past active participle (PPtA(s))'.

On the Trail of the Serbian Present Active Participle

- (3) Сад се отворише врата и *клецајућом* ногом ступио је у собу Љубиша. (Ђ. Јакшић – Стевановић 1969:750)
- (4) Он пређе у спаваћу собу и поклони се *спавајућем* до земље (превод Ј. Максимовића Браће Карамазових од Достојевскога – *ibid.*:751)

Stevanović comments this as follows:

Облик глаголског прилога садашњег с придевским одликама среће се, дакле, у српскохрватском језику *не само у придевској служби већ и као партицип [...]* (Стевановић 1969:750) (Italics by SU)

As he points out, this usage can be found prevalingly in the language of „old writers”⁷, and especially in translations from languages where those forms are actively used. Unfortunately, he does not state up to what time this usage of the ‘real’ participle may have lasted.

2. The normative view in the 19th century

Considering the normative view in the present language situation it seems appropriate to throw a glance at the attitudes towards the PPsA in grammars of the second half of the 19th century as well. For instance, it is interesting to know that Vuk himself did not oppose the use of participles – at least at the beginning of his activities – which can be seen in the following citation:

Истина да народ овакове ријечи у говору свагда узима као герундиа, н. п. оде играјући, пјева копајући, једе стојећи и т.д.; *али би се у писанју могле узети и за права причастија* (као прилагателна имена), н. п. играјући, играјућа, играјуће; зашто је народ ђекоје узео и обратио у прилагателна имена, н. п. текућа вода, стајаћа кошуља, спаваће алјине, плетића игла и т.д. (Караџић 1818:IX) (Italics by SU)

Later on, he obviously changed his mind and no longer considered participles to be an indispensable means of expression. Apart from – scarce – statements about them, as e.g. „[...] мјесто ‚Падајућомъ съ неба’ боље би било српски казати, особито за дјецу, која иде из неба [...]“ (Писма Вука и Текелије 1845:25; cit. by Суботић 1984:48), Vuk’s attitude becomes evident in his own language use: in his translation of the New Testament for example, Vuk consistently uses relative clauses instead of active participles. This holds even true for often cited biblical expressions which are elsewhere rendered without changing the participial construction (examples (6), (7)), cf.:

- (5) 3. Глас *онога што виче* у пустињи: [...] (В. Караџић (1847). *Нови Завјет*. Сабрана дела, 1974:81-83)
- (6) (621)⁸ Поета је клик смртнога с бурнога нашега бријега, поета је глас *вопијућега* у пустињи, [...]. (Петар II Петровић Његош (1851). *Изабрана писма*, 1974:210)
- (7) (1074) Дай Боже, да слабъ овај позывъ мой неостане гласъ у пустињи *вапијућега*. (*Српске новине* број 23, 21.03.1845:91)⁹

In the second half of the 19th century, the vast majority of the Serbian grammarians (cf. eg. Бошковић 1864, 1867; Вујић 1958, 1867; Даничић 1850; Магарашевић 1883; Миленовић 1894; Новаковић 1894; Чобић 1862) either do not discuss the present active participle as a word class at all or – if they do so – they mention the loss of its ‘ancient’ use

⁷ Apart from Ђ. Јакшић (1832-1878), Stevanović cites examples from А. Šenoa (1838-1881).

⁸ The number refers to the numeration in the database.

⁹ The examples are cited in their original orthography.

as an inflectional word form, with the exception of the forms of a few verbs, functioning as adjectives of the type *текућа вода, постојећу ред, жахаћу коњ* (cf. Вујић 1867:§110).

Still, there are a few grammars where inflectional forms of converbs and the (restricted) possibilities of their use are discussed more extensively. Besides Karadžić (1818) and Maretić (1899), this is also the case for the Croatian grammar published by Josip Florschütz in 1916¹⁰. Florschütz's grammar is particularly interesting because he explicitly mentions that the use of inflected forms of the present converb (*prilog trajni*) is not correct, cf.:

Prilog trajni ili adverb prezentni:

Bilješka 2. [...] Trajni se prilog ne sklanja. Ne valja: *Nadoh Milicu kuha ju ću*, već treba kazati: *Nadoh Milicu, gdje kuha*. (Florschütz 1916:83-84)

The fact that Florschütz does not only explicitly mention the indeclinability of the converb but even illustrates it giving examples for the wrong usage, raises suspicion that the use of those forms as participles was not completely extinct, even by that time.

3. Analysis of the data

In my database the PPsA appears in various syntactic functions (attributive, appositive, substantive and predicative), which are numerically unevenly distributed.

By far most frequent is the use of the participle as an attribute to the noun (306 of 424 PPsA), e.g.:

- (8) (225) [...] и унуцы нѣгови проповѣдали су свакомъ къ нѣма *долазећемъ* Сердару повѣсть дѣде свога Чедомиля. (*Забавник за годину 1815*: Шупаль растъ, 1815:25)
- (9) (415) И тако одъ ова три ѣзыка, Србскогъ, Хрватскогъ и југославенскогъ видимо данасъ у ѣдној смѣси пѣтъ различитыхъ свою особину у себи *носећихъ* нарѣчјя: [...]. (Ј. Хацић. *Духъ народа Србског*, 1858:19-20)

As the examples show, the use is not restricted to occurrences of PPsA in nominative singular masculine which are morphologically identical with converbs (and sometimes syntactically ambiguous), but the PPsA occurs in various inflected forms.

Present active participles in an attributive function and relational adjectives are not always easy to distinguish, as they appear in morphologically identical form and show (at least partly, in the prepositional position) the same distributional properties. The distinctive feature lies in the 'verbal force' of the participle; that is, the meaning of the participle includes both static and dynamic aspects (cf. Воровлев 1983:30). Still, the participial quality is evident if the PPsA comes with a complement or a modifier. Complement and/or modifier anticipate the interpretation as an adjective because they strengthen the verbal force of the participle by allocating it a certain time, duration, place or alike (cf. Воровлев 1983:33, Суботић 1984:35). Compare the next two examples, of which (10) is an adjective and (11) a participle (cf. the modifier *blizu*):

- (10) (768) Ако је свједок војник *стојеће* војске или државни чиновник, суд ће му позивницу доставити преко надлежне власти. (*Законик о судском поступку у грађанским парницама за књажевину Црну Гору*, 1905:31)
- (11) (479) Сима је био дика србска, но дика, која јако свјетли, па издалека величанственом се показује, а близу *стојеће* слабе очи свјетлосћу засљепљује, зато многи у његовој близости нису сватили његову величину. (*Даница* број 2 (1860): Ј. Игњатовић. Три србска списатеља, 1860:25)

¹⁰ The grammar – *Gramatika hrvatskog jezika za ženski licej, preparandije i više pučke škole* – was first published in 1905.

The same holds true for participles of reflexive verbs, i.e. verbs used with the reflexive particle *se* (cf. Стевановић 1969:750, Суботић 1984:21)

- (12) (462) Млади у универзитету *учећи се* Србљи тражили су прилике, да се са Симом упознаду. (*Даница* број 1 (1860): Ј. Игњатовић. Три србска списатеља, 1860:7)

With regard to the frequency of occurrence, the attributive function is followed by the appositive (84); cf. a few examples:

- (13) (81) [...], да Блистателна Порта желећи дати Рускомъ двору јавно свидѣтелство свогъ пріятельскогъ расположења и брижљивогъ стараня о подпуномъ ипсуненю своју точкій Букурешкогъ трактата, привестће одма у дѣйство сва условія осме точке тогъ трактата, *односеће се* на Србскій народъ, кои будући одавно у поданству и данакъ плаћаюћи Блистателной Порти, има пуно право на нѣну милость. (*Јавно право княжества Србіє*, 1851:23)
- (14) (187) У ходу чуе разговоръ, приступи ближе, и крозъ медју ону, којомъ є обколѣнъ быо, опази седокосногъ старца єдногъ съ подигнутымъ рукама къ небу, Богу ютреню молитву *воздаваютье*гъ. (Е. Михаиловић. *Цвет невиности или Добриной и Александра*, 1827:24)
- (15) (1051) Истина да тимъ лица, у коли(sic) *сѣдећа*, остаю спасена, но разтрчани коњи грозе опасношћу свакомъ по улицама пешке идућима. (*Српске новине* број 21, 12.03.1845: Найлакши начинъ, коимъ се уплашени коњи, были они у коли или у яшеню, задржати могу. Изъ Газете Лвовске, 1845:81)

The PPsA is found considerably less frequently in substantive and especially in predicative function; the database accounts for 27 and 5 instances respectively. The following examples illustrate the use of the PPsA in those functions, cf. the substantive function:

- (16) (577) Гуранъ одъ замномъ *доходећи* корачао самъ далѣ, хтѣдо' на путь, коимъ су праведне душе ишле, ступити: [...] (*Бачка вила* VIII (1841): Н. Исаковић. Помиренѣ (съ нѣмачкогъ), 1841:138)

And the predicative function:

- (17) (404) [...] – я самъ се владао као младићъ, кои є сасвимъ слободанъ и ни одъ кога не *зависећий*. (А. Пушкин. *Капетанова ћерка*, 1849:8)

According to what we would expect regarding the language situation in the 19th century, the participle occurs more frequently at the beginning of the century; as long as a *Slavenoserbian* text production existed, which was not yet prevalingly orientated towards the vernacular. Nevertheless – and in spite of the fact that this is ignored by the majority of the grammarians of that time – participles do not disappear entirely in the course of the 19th century; not even in the last third of the century.

Out of the 424 PPsA in my database, 123 are from texts published after 1867. However, some of those examples (in attributive function) have to be ignored, as they cannot be considered participles but are in fact relational adjectives, e.g.:

- (18) (438) Сви поустајаше, да се са дераровим братом рукују, само Калед седео на свом месту, гледећи *презирућим* погледом на околостојеће саветнике. (*Даница*, број 1 (1870): Страст не чује. Историјска повелја, 1870:4)
- (19) (105) Лама є *преживаюће* животно, само што има више зуба, него животнићъ друге овога рода. (Ј. Суботић. *Српска читанка за гимназіє*, 1855:101)

But, interestingly enough, we do have examples of PPsA used as 'real' participles after 1867:

- (20) (1085) Ко дакле себе за ову службу способнимъ осећа, нека се одъ данасъ па до конца месеца Јануара 1868. године са документима способностъ своју *осведочавајућимъ* суду овомъ пријави пакъ ће га судъ за свога обштинскогъ лекара примити и уговоръ са њиме на једну годину дана закључити. (*Српске новине* број 1, 02.01.1868:1)
- (21) (739) По беласавом између њива путу непрекидно су високо сноплем натоварена и под теретом *шкринећа* кола долазила, [...] (*Даница*, број 3 (1870): Породична срећа. Приповетка грофа Л. Н. Толстога. Први део, 1870:65)
- (22) (1039) Њему је у Богу почивши Император Александар II премилостиво заповидио, да ову радњу лично на се прими, а Његово Величанство сада сретно *царствујући* Император Александар III, да ју настави и доврши. (В. Богишић. *Општи имовински законик за Црну Гору*. 1888:IV (Preface by Nikola I.))

There seems to be a tendency towards a growing stylistic restriction in the course of the 19th century: Whereas the frequency of the PPsA in journalistic and scientific texts¹¹ remains more or less the same in the periods before and after 1867, the PPsA becomes considerably less frequent in prose texts after 1867.¹²

	total	before 1867	after 1867
<i>prose</i>	166	124 (75%)	42 (25%)
<i>journ. & scient.</i>	236	155 (66%)	81 (34%)

The latest examples of 'real' PPsA in my database date from 1895-1896. Example (23) comes from a croatian translation of the Russian short story *Miss May* by Zinaida Gippius and example (24) is actually a biblical quotation, but there are also examples from original texts, cf. the Croatian example (25):

- (23) (657) [...], upravo su sletali cvietovi s krušaka, jabuka, trešanja, sganjani s grančica nježnim, brzo *rastućim*, rek bi lakovanim lišćem. (M. Lovrenčević. *Niz novijih pripoviesti ruskih*: Z. Hippus. Miss May, 1896:231)
- (24) [...], а Спаситељ је на ово одговорио: Доиста вам кажем: од сада ћете видети небо отворено, и анђеле божије *улазеће и силазеће* над сином човечијим. (*Цариградски гласник* број 6, 18.02.1895:4)
- (25) Položaj njihov, gotovo u upravnoj crti, veli, da su te obrane uzdignute zasebice od onoga ilirskoga plemena, koje su suplemenjaci, kao *pripaduće* istim nazvali njihovim imenom, koje je ime moralo biti gjeneričnoga značenja. (*Starohrvatsko prosvjeta* godina 1, broj 1, 1895:44)

Admittedly, by the end of the century there is a growing number of examples where a clear-cut distinction between relational adjectives and participles is difficult, where there is ambiguity between converbs and PPsA and, moreover, the lexical variety among the PPsA diminishes noticeably. This goes in favour of the conclusion drawn by Subotić:

Без обзира на то што је овај партицип најфреквентнији у корпусу и што и данас у језику егзистира као све продуктивнија придевска категорија, у 19. веку, у књижевном језику код Срба констатујемо његово губљење на описани начин. (Суботић 1984:49)

Nevertheless, it is interesting to see that there are any occurrences of the present active participle at all up until the very end of the 19th century.

¹¹ I have subsumed journalistic and scientific texts, because they are not always easy to differentiate from each other but clearly belong to another style than prose texts.

¹² This is only a tendency, as the numbers are not statistically representative.

4. The PPsA in Croatian texts

Another interesting aspect of the topic is the fact that we can quite easily find PPsA in Croatian texts (cf. examples (23), (25)). Of the total 123 of PPsA dating from after 1867¹³, 63 even originate from Croatian texts. Cf. a couple of further examples:

- (26) (1073) Tu vidiš Japanca, došavšega iz daleke one Azije sa svojim jednim sve do tla *dopirajućim* uvojkom vlasih, [...] (*Primorac* broj 1, 1873:6)
- (27) (945) Starac Dioniz vazdan je bio kod prozora i pazio na mimo *jureće* kočije.” (K. Š. Gjalski, *Pod starim krov*i, 1885:248)

Quite striking are the numbers of the appositive function of the PPsA: out of 18 examples after 1867, 15 are to be found in Croatian texts:

- (28) (971) [...] već učiti da najbolji sabor [...] nemože pomoći narodu mlitavu, [...], u tudju se pomoć prekrštenih rukuh ili praznimi riečmi *uzdajuću*. (*Primorac* broj 1, 1973:2)
- (29) (1022) [...], jer tobož hoće, da se evropejska pitanja razprave u krilu evropejskoga kongresa, dok je on pitanja, *tičuća se* Austrije, razpravio na samu sa Rusijom. (*Primorac* broj 50, 1878:1)

Even though the numbers of my database are not statistically representative, they still illustrate that the use of the PPsA is by no means less common in Croatian than in Serbian.

Russian is not a very probable source for instances of PPsA in Croatian texts, especially not in the last third of the 19th century. Even though language codification attempts in Croatia¹⁴ – at least within the Illyrian Movement and amongst its heirs, but also amongst the adherents of the *philological school* around Fran Kurelac in Rijeka – had a stronger orientation towards other Slavic languages and common Slavic roots than contemporary attempts among the Serbs, Russian did not directly serve as an orientation model, since the main goal was to find common ground within the Croatian dialectal variety after all (cf. Moguš 1993:138-176).

Nonetheless, the occurrence of PPsA in Croatian is not very difficult to explain, given the presence of Latin and German in the Croatian-speaking area. „Naime, pod latinskim utjecajem sve do polovine XIX. stoljeća svetopisamski su prijevodi rehabilitirali, odnosno podržavali upotrebu participa u hrvatskom jeziku.“ (Vrtić 2009:367) However, this does not sufficiently explain the occurrence of PPsA in journalistic texts of the second half of the 19th century. Here, German influence seems to be a plausible option, though this remains to be shown yet.

The quite frequent occurrence of PPsA in Croatian texts is indeed an interesting result, because it raises the question of whether the use of the PPsA in Serbian at least in the last (three) decades of the 19th century can or should be treated as a relict of Russian influence or the Slavenoserbian tradition. German doubtlessly also had a strong influence on the ‘Hungarian Serbs’ and the Slavenoserbian culture and language¹⁵ (cf. Lauterbach 1999:44, Kirfel 2008:287-289).

Given the scope of this paper as well as the framework of the project, this is not the main topic of interest here, but the comparison of syntactic structures between German and Serbian translations would certainly provide a fruitful field of research, as can already be seen from the two following examples:

¹³ Due to the specific developments within Croatian language standardisation, I will concentrate on the last third of the century, where the ‘Vukovci’ in Croatia started to win recognition.

¹⁴ By the term ‘Croatia’ I refer to today’s Croatia territory.

¹⁵ Lauterbach observes for example German influence on the sentence structure: „Im Satzbau sind Spuren des Deutschen nachweisbar, wie die Verb-Endstellung im Nebensatz (z.B. *„Nije on tako bolezan kako se nami prikazati žele“*).“ (J. Vujić: Ljubavnaja zavist čerez jedne cipele, 1965:109, cit. Lauterbach 1999:44)

- (30) (327) Онъ тако поредъ стола, [...], у дубоке упуштень мысли седећи; у собу *ступаюћегъ* Удо-а спазіо ние. (Іоаннъ Іанковичъ. *Развалине твердынь Друдеништайнъ*, 1842:25)
Original: [...], er sass auf einen Arm gestützt, vor einem vollen Becher, war in Gedanken versunken, und bemerkte den *eintretenden* Ritter nicht. (W. v. Schreckenhorn. *Udo der Stählerne oder die Ruinen von Drudenstein*, 1799:31)
- (31) (327) [...] као да бы стѣне горећомъ матеріомъ помазане были, и кадъ подъ высокимъ *падающимъ* сводовма(sic) многи одъ непріятеља грозну смръть свою нају[...] (dito:14)
Original: [...], es schien als ob die Mauern mit brennbarem Stoffe überzogen gewesen wären, so schnell fand überall die Flamme Nahrung, bis endlich die *einstürzenden* Balken und Thürme mehrere der Feinde erschlugen [...] (dito:14)

5. Comparison Russian original – Serbian translation

In order to see whether the use of the PPsA in Serbian texts correlates with the use of this participle in Russian, I have compared a number of Serbian prose translations with their Russian original. It is interesting to see that 1:1 correspondence is by no means the most frequent way of translating: only 10 out of 58 Russian PPsA find a participial equivalent in the Serbian translation. This can partly be explained by the fact that the translators did not always stick precisely to the original, but sometimes ignored whole paragraphs or summarized paragraphs in one or two sentences – as the following example illustrates:

- (32) (R 358)¹⁶ Мнѣ казалось, что мои мечты, мысли и молитвы - живыя существа, тутъ во мракѣ *живущія* со мной, *летающія* около моей постели, *стоящія* надо мной. (Л. Н. Толстой. Семейное счастье. Романъ. (1859 года). Часть первая. *Полное собраніе сочиненій Льва Николаевича Толстого*. Томъ III, 1913: 184)
Translation: Мени се тада чињаше, да су машта, мисли и молитве ми живи створови, који ме само у мраку том облећу. (*Даница* број 3 (1870): Породична срећа. Приповетка грофа Л. Н. Толстога. Први део, 1870:55)

Sometimes, an equivalent verb is lacking in Serbian and therefore there is no participle in the translation, even though the translation otherwise sticks quite closely to the original:

- (33) (R 528) Это была довольно большая комната, но, благодаря [...] тѣснотѣ отъ ящиковъ, токовъ и *синующихъ* людей, [...] (А. П. Чехов. Три года (1895). *Полное собраніе сочиненій*. Изданіе второе. Томъ девятый, 1903:96)
Translation: То је била доста велика соба, али због [...] тјесноће од повлака, sanduka и људи, *који су се непрестане врзли amo tamo*, [...] (М. Lovrenčević. *Niz novijih pripoviesti ruskih*: А. Р. Čehov. Tri godine, 1896:109)

However, we also find examples of non-participial translations in cases where a Serbian PPsA would – quite easily – be possible:

- (34) (R 354) [...] но потомъ я такъ привыкла къ тому, что мы всегда говорили только о вещахъ, *касающихся* меня, что уже находила это естественнымъ. (Л. Н. Толстой. Семейное счастье. Романъ. (1859 года). Часть первая. In: *Полное собраніе сочиненій Льва Николаевича Толстого*. Томъ III, 1913:181)
Translation: [...], но касније се и на то навикох, па тако би обично само о овом, *што се мене тицаше*, разговарали, и за чудо, да ми то напоследку сасвим природно дође. (*Даница*, број 3 (1870): Породична срећа. Приповетка грофа Л. Н. Толстога. Први део, 1870:53)

Compare the following example where we have a PPsA of the same verb (*ticati se*):

- (35) (85) Но будући су све сумнѣ *тичуће се* овогъ дѣла, изяснене, [...] и будући да є моя высочайша воля, приступајући къ опредѣлительномъ издѣйствию права, дарованы поменутомъ народу, обезбѣдити и дѣйство права, и милостій, кои' є почетахъ объявлѣнъ у

¹⁶ The R-numbers refer to a separate database which contains Russian examples and their translations.

On the Trail of the Serbian Present Active Participle

вышепоменутомъ Ферману, [...] (*Явно право княжества Србіє*. Разложію Димитріє Матићъ, 1851:43-44)

Examples (33) and (34) also illustrate the most frequent way of translating, namely: the Russian PPsA is rendered by a relative clause.

A more extensive discussion of the results of the comparison between Russian texts and Serbian translations is beyond the scope of this paper. Nevertheless, these few examples already illustrate that the presence of a PPsA in the Russian original quite often does not lead to the use of a participle in the Serbian translation.

6. Conclusion

The analysis of my database gives a similar picture as the one painted by Subotić: The PPsA is syntactically and to a certain extent also stylistically restricted and shows furthermore a reduced lexical diversity.

But contrary to what could be expected, participles are not completely extinct as a word class by the end of the 19th century, even though the majority of the grammarians of that time claim so. Up until the end of the century, the PPsA still appears in use as a 'real' participle. Given the fact that Vuk's codification broke up quite radically with the Church Slavonic as well as the Slavenoserbian literary language tradition, it seems questionable whether Russian is to be held responsible for fostering the use of the PPsA up until the very end of the 19th century. Moreover, the fact that instances of PPsA can easily be found in Croatian texts goes in favour of the hypothesis that there is another language which provided for the model when it comes to the use of present active participles. Given the considerable influence German had on both the Croatian and the Serbian literary and cultural scene, it seems very promising to focus on potential transfers of syntactic structures in Serbian and Croatian translations of German. Within the framework of the before-mentioned SNF-project, other participial forms will be taken into account (i.e. the past active participle, past passive participle, l-participle; as well as the converbs); this will most likely shed new light on the topic too.

References

- Giger, Markus 2008. Partizipien als Exportschlager. Zum Einfluss des Russischen auf andere slavische Sprachen. In: Kosta, P., Weiss, D. (eds.). *Slavistische Linguistik 2006/2007*. München, 125-152.
- Florschütz, J. 2002. *Gramatika hrvatskoga jezika za ženski licej, preparandije i više pučke škole*. 3. izdanje. Reprint (1916). Zagreb.
- Ivić, P. 1999. Standard Language as an Instrument of Culture and the Product of National History. In: Ibid. (ed.). *The History of Serbian Culture*. Second edition. Novi Sad, 41-51.
- Kirfel, S. 2008. Lehnprägungen als Ergebnis deutsch-serbischen Sprachkontakts: *posrbice* in slavenoserbischer Zeit. In: Dahmen, W., Himstedt-Vaid, P., Ressler, G. (eds.) *Grenzüberschreitungen: Traditionen und Identitäten in Südosteuropa*. Wiesbaden, 285-294.
- Kretschmer, A. 1989. *Zur Methodik der Untersuchung älterer slavischer schriftsprachlicher Texte*. Am Beispiel des slavenoserbischen Schrifttums. München.
- Lauterbach, A. 1999. *Anredeformen im Serbischen um 1800*. Die Schauspielbearbeitungen von Joakim Vujić (1772-1847). München.
- Maretić, T. 1899. *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika*. Zagreb.
- Moguš, M. 1993. *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*. Zagreb.
- Neweklowsky, G. 2010. *Die südslawischen Standardsprachen*. Wien.
- Vrtić, I. 2009. Sintaktičke funkcije participa u Katančićevu prijevodu *svetoga pisma*. In: *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 35, 365-382.

- Бошковић, Ј. 1867. *Прилог за познавање „садашњег стања“ српске граматике*. Београд.
- (1864). *IV. део граматике – Синтакса*. Извод из српске граматике. Свеска 2. Београд.
- Воровлев, А. А. 1983. Процесс адъективации причастий в русском и сербохорватском языках. In: *Русское языкознание*. Выпуск 7, 29-35.
- Вујић, В. 1858. *Србска граматика за гимназиалну младежъ кнѣжества Србіѣ*. Београд.
- 1867. *Србска Граматика за гимназије у Кнежевини Србији*. По источном говору. Београд.
- Даничић, Ђ. 1850. *Мала српска граматика*. Беч.
- Карацић, В. 1818. *Српски рјечник*. Истолкован нјемачким и латинским рјечма. Wien.
- 1974. *Нови завјет Господа нашега Исуса Христа (1847)*. Београд. (Сабрана дела Вука Карацића X).
- Магарашевић, Ђ. 1883. *Мала српска граматика за српске народне школе по Даничићу и Миклошићу*. Нови Сад.
- Миленовић, К. 1894. *Српска синтакса*. Ниш.
- Младеновић, А. 2008а. Београдски митрополит Мојсије Петровић (1712-1730) и почетак стварања српског књижевног језика новијег времена. In: *Ibd. Историја српског језика*. Одабрани радови. Београд, 176-183.
- 2008b. Славеносрпски књижевни језик – почеци и развој. In: *Ibd. Историја српског језика*. Одабрани радови. Београд, 184-202.
- 2008c. Улога рускословенског језика у формирању српског књижевног језика. In: *Ibd. Историја српског језика*. Одабрани радови. Београд, 203-226.
- Новаковић, С. 1894. *Српска граматика*. Прво целокупно издање. Београд.
- Стевановић, М. 1969. *Савремени српскохрватски језик*. Граматички системи и књижевнојезичка норма II. Синтакса. Београд.
- Суботић, Љ. 1984. Судбина партиципа у књижевном језику код Срба у 19. веку. In: *Прилози проучавању језика 20*. Нови Сад, 5-81.
- Чобић, Д. 1862. *Србска Грамматика (Сѣзикословіѣ, Sprachbuch)*. Вел.-Бечкерек.

Summary

Употреба активног партиципа презента т.ј. деклинабилних облика глаголског прилога садашњег (ППсА) у текстовима 19. века обично се сматра наслеђем руског одн. рускословенског утицаја на тадашњи српски књижевни језик и повезује се са славеносрпском књижевном традицијом. Томе у прилог иде чињеница да се ППсА у последњим деценијама 19. века појављује ређе, а чешће стоји у функцији придева. Међутим, анализом текстова различитих аутора и стилова из тог раздобља показали смо да се ППсА још увек јавља у функцији правог партиципа до самог краја века. Граматичари оног времена већином игноришу то стање: или уопште не спомињу активни партицип презента или га описују као облик који више није у употреби односно чији је употреба неправилна. Упоредивши српске преводе са руским изворним текстовима, констатовали смо да у тим преводима руски није битно утицао на употребу партиципа. Пошто се активни партицип презента осим тога такође јавља у хрватским текстовима 19. века, изгледа да појава очувања партиципа – барем при крају века – није толико резултат утицаја руског језика него утицаја другог језика, наиме немачког.